

Перспективи забезпечення національної енергетичної безпеки: реформування механізмів публічного управління та адміністрування

Олександр О. Салюк-Кравченко 1, 2 *

¹ ПрАТ «Міжрегіональна академія управління персоналом» (Україна). Доцент кафедри публічного адміністрування, канд. екон. наук.

² Державна наукова установа «Інститут освітньої аналітики» (Україна). Старший науковий співробітник сектору вищої освіти відділу освітньої статистики і аналітики, канд. екон. наук.

* Автор-кореспондент, e-mail: saliuk.kravchenko@gmail.com

СТАТТЯ

АНОТАЦІЯ

Дослідниця

[10.70651/3041-2498/2025.9.08](https://doi.org/10.70651/3041-2498/2025.9.08)

Авторське право

© 2025 автора

Цей твір ліцензовано на умовах Ліцензії Creative Commons «Із Зазначенням Авторства – Некомерційна 4.0 Міжнародна» (CC BY-NC 4.0).

У статті досліджено актуальні проблеми забезпечення національної енергетичної безпеки в Україні, зокрема у контексті реформування та модернізації механізмів публічного управління. Особлива увага приділена оцінці ефективності існуючих інституційних та адміністративних структур паливно-енергетичного комплексу, аналізу ризиків, що виникають в умовах воєнного часу, а також перспективам трансформації державної політики та управлінських практик у післявоєнний період. Метою є розробка пропозицій щодо вдосконалення механізмів публічного управління у сфері енергетики як основи забезпечення національної енергетичної безпеки. Дослідження спрямоване на розробку нових моделей управління, здатних забезпечити ефективне функціонування паливно-енергетичного комплексу України, підвищити стійкість енергетичної системи в умовах воєнного часу та сприяти відновленню та модернізації енергетичного сектору у післявоєнний період. У дослідженні використано такі методи як аналіз та синтез, порівняльний аналіз, системний підхід, прогнозування та моделювання сценаріїв. За результати дослідження обґрунтовано взаємозв'язок державної політики, енергетичної політики та енергетичної безпеки. Досліджено існуючі механізми публічного управління та адміністрування у сфері енергетики. Проведена оцінка поточного стану паливно-енергетичного комплексу. З'ясовано проблеми, ризики енергетичної безпеки в умовах воєнного часу та недоліки існуючих механізмів публічного управління та адміністрування. Проаналізовано міжнародний досвід забезпечення енергетичної безпеки через публічне управління. Розглянуто сучасні підходи до реформування та трансформації механізмів публічного управління. Визначено перспективи модернізації та трансформації механізмів публічного управління, зокрема принципи реформування публічного управління у сфері енергетики. На основі порівняльної характеристики традиційних та нових механізмів управління у сфері енергетичної безпеки України запропоновано новітні механізми управління для забезпечення енергетичної безпеки. Розглянуто інструменти та моделі механізму управління паливно-енергетичним комплексом. Сформовано нову архітектуру публічного управління енергетичною безпекою України. Зосереджено увагу на інституційних змінах та трансформації державних органів у сфері енергетики та визначено їх етапи. Надано пропозиції щодо вдосконалення механізмів публічного управління, здатних забезпечити стійкість паливно-енергетичного комплексу у воєнний і післявоєнний періоди. У висновках встановлено, що забезпечення національної енергетичної безпеки України потребує модернізації механізмів публічного управління, цифровізації, інтеграції відновлюваних джерел енергії та підвищення координації між державними органами і ПЕК для стійкого функціонування енергетичного сектору в умовах воєнного та післявоєнного часу.

КЛЮЧОВІ СЛОВА

публічне управління, механізми публічного управління, управління, реформування, модернізація, трансформація, національна безпека, енергетична безпека, енергетика, паливно-енергетичний комплекс, державна політика, енергетична політика.

e-ISSN 3041-2498

Public Management and Policy

<https://www.eu-scientists.com/index.php/pmap>

Prospects for Ensuring National Energy Security: Reforming Public Management and Administration Mechanisms

 Oleksandr Saliuk-Kravchenko 1, 2 *

¹ *Interregional Academy of Personnel Management (Ukraine). Associate Professor at the Department of Public Administration, PhD in Economics.*

² *State Scientific Institution "Institute of Educational Analytics" (Ukraine). Senior Researcher at the Higher Education Sector of the Department of Educational Statistics and Analytics, PhD in Economics.*

* **Corresponding Author**, e-mail: saliuk.kravchenko@gmail.com

ARTICLE INFO

ABSTRACT

Research Article

[10.70651/3041-2498/2025.9.08](https://doi.org/10.70651/3041-2498/2025.9.08)

Copyright © 2025
by author

This is an open access journal and all published articles are licensed under a Creative Commons Attribution—NonCommercial 4.0 International (CC BY-NC 4.0)

The article examines the current problems of ensuring national energy security in Ukraine, in particular in the context of reforming and modernizing public administration mechanisms. Particular attention is paid to assessing the effectiveness of existing institutional and administrative structures of the fuel and energy complex, analyzing risks arising in wartime conditions, as well as the prospects for transforming state policy and management practices in the post-war period. The relevance of the study is due to the need to ensure Ukraine's national energy security in conditions of increased instability of energy markets, military operations and global geopolitical challenges. The main problems identified are the low efficiency of existing public administration mechanisms in the energy sector, insufficient integration of innovative technologies and digital solutions, a high level of dependence on imported energy resources and weak coordination between state bodies, business and the public. The aim is to develop proposals for improving public governance mechanisms in the energy sector as the basis for ensuring national energy security of Ukraine, capable of functioning effectively in wartime and post-war recovery. The study is aimed at developing new management models capable of ensuring the effective functioning of the fuel and energy complex of Ukraine, increasing the stability of the energy system in wartime and contributing to the restoration and modernization of the energy sector in the post-war period. The study used such methods as analysis and synthesis, comparative analysis, a systems approach, forecasting and scenario modeling. The results of the study substantiated the relationship between state policy, energy policy and energy security. The existing mechanisms of public governance and administration in the energy sector were studied. The current state of the fuel and energy complex was assessed. The problems, risks of energy security in wartime and the shortcomings of the existing mechanisms of public governance and administration were identified. The international experience of ensuring energy security through public administration is analyzed. Modern approaches to reforming and transforming public administration mechanisms are considered. Prospects for the modernization and transformation of public administration mechanisms are determined, in particular, the principles of reforming public administration in the energy sector. Based on the comparative characteristics of traditional and new management mechanisms in the energy security sector of Ukraine, the latest management mechanisms for ensuring energy security are proposed. Tools and models of the fuel and energy complex management mechanism are considered. A new architecture of public management of energy security in Ukraine is formed. Attention is focused on institutional changes and transformation of state bodies in the energy sector and their stages are determined. Proposals are made to improve public administration mechanisms capable of ensuring the stability of the fuel and energy complex in the war and post-war periods.

KEYWORDS

public administration, mechanisms of public administration, management, reformation, modernization, transformation, national security, energy security, energy, fuel and energy complex, state policy, energy policy.

1. Вступ

Енергетична безпека є необхідною складовою національної безпеки України, оскільки гарантує постійне функціонування економіки, обороноздатність держави та повсякденне існування населення. Впевнене постачання енергоресурсів і надійна робота паливно-енергетичного комплексу забезпечують передумови для ефективного розвитку промисловості, транспорту, критичної інфраструктури та соціальної сфери. В умовах воєнного конфлікту та загальносвітової нестабільності енергетичних ринків енергетична безпека стає основним чинником стійкості держави, оскільки будь-які перебої з енергопостачанням можуть суттєво ослабити економічну, соціальну та оборонну спроможність країни.

Водночас безпека в енергетичному вимірі є базою для довгострокової державної політики. Вона створює умови для інтеграції «зеленої» генерації, яка з 2015 по 2023 рік зросла у понад чотири рази, а також для впровадження цифрових рішень у керуванні енергосистемою. Саме цифровізація дозволяє оперативно реагувати на коливання попиту, розподіляти навантаження між різними видами генерації та уникати системних збоїв у кризових ситуаціях. На практиці це проявляється в тому, що в умовах пікових навантажень, які ще десять років тому призводили б до відключень, нині вдається зберігати стабільність мереж. З огляду на воєнні та економічні виклики останніх років, здатність енергетичного сектору швидко адаптуватися стає питанням виживання.

Сучасні реалії вимагають реформування та оновлення механізмів державного управління паливно-енергетичним комплексом, збільшення ефективності державної політики та впровадження новаторських підходів до керування енергетичною сферою. Проблематика дослідження зумовлена наявністю низки структурних та функціональних недоліків у системі публічного управління паливно-енергетичним комплексом України, що створюють загрози національній енергетичній безпеці. До основних проблем належать:

- низька ефективність наявних механізмів публічного управління;
- неповна інтеграція цифрових технологій та інноваційних методів;
- відсутність адаптивних і гнучких моделей управління, здатних гарантувати стійке функціонування енергетичного сектору під час воєнного та післявоєнного періодів.

Виявлення цих проблем вказує на необхідність реформування та оновлення механізмів публічного управління, а також створення нових стратегій і інструментів, що забезпечують енергетичну безпеку України в сучасних умовах.

2. Огляд літературних джерел

Аналіз наукових праць, присвячених публічному управлінню, механізмам державного адміністрування та забезпеченню національної енергетичної безпеки, дозволив виявити ключові підходи до реформування енергетичного сектору. Так, С. В. Федоренко [1] у своєму дослідженні звертає увагу на те, що розвиток державної контрольно-наглядової діяльності у галузі електроенергетики має базуватись на найпрогресивніших концепціях державного нагляду (контролю) у сфері господарської діяльності, незалежно від загального характеру або галузевого контексту. Я. Коваль [2, с. 362] досліджує інструменти державного управління, організаційної спроможності центральних органів виконавчої влади. Г. П. Ситник [3, с. 45] підкреслює, що в умовах гібридної війни енергетична безпека набуває ознак національної безпеки, і вимагає інтегрованого управління на міжвідомчому рівні, з урахуванням ризиків кібератак та диверсій. С. О. Тульчинська, О. С. Солосіч, М. Д. Сінайко [4, с. 62] акцентували увагу на тому, що ефективне державне управління енергетичною сферою в кризових умовах передбачає не тільки технічне переозброєння, але й адаптацію стратегічних документів відповідно до викликів війни. С. В. Філіппова О. Л. Малін [5, с. 5] охарактеризували потенціал державноприватного партнерства в напрямку енергозбереження та підтримки енергозберігаючих технологій, розвитку енергетичної інфраструктури за проектним підходом. Л. Сорока, О. Рябченко, А. Замрига, О. Коротун [6, с. 141] досліджували проблеми реалізації державної політики у цій сфері та новітні тенденції впровадження інноваційних інструментів. Я. Шредер, Є. Кисельов [7] представили розробку інвестиційного механізму державного управління, спрямованого на підвищення адаптивності енергетичних систем.

У дослідженні Гернего Ю., Ляхова О., Диба М. [8] відображено те, що стратегічне управління енергетикою у кризових умовах повинно базуватись на поєднанні короткострокових

стабілізаційних заходів і довгострокових реформ, з особливим акцентом на енергетичну дипломатію. G. Arginbayeva [9] аналізувала досвід США в контексті забезпечення національних економічних інтересів в енергетичному секторі та державного управління енергетичною безпекою, а також розкриваються пріоритетні напрямки політики державних органів. E. Vine, J. Hamrin, N. Eyre, D. Crossley, M. Maloney, G. Watt [10, с. 405] основну увагу приділяли потенційній ефективності реформи електроенергетичної галузі щодо сприяння енергоефективності та управлінню навантаженням, та потенційній ефективності нових механізмів сприяння енергоефективності та управлінню навантаженням.

Попри різноманітність підходів, деякі питання залишаються недостатньо дослідженими. Зокрема, відсутні механізми публічного управління у сфері енергетики як основи забезпечення національної енергетичної безпеки України, здатних ефективно функціонувати в умовах воєнного часу та післявоєнного відновлення.

3. Постановка завдання

Метою цього дослідження є аналіз наявних механізмів державного управління у сфері енергетики та розробка рекомендацій щодо їх модернізації й трансформації для забезпечення національної енергетичної безпеки України в умовах воєнного часу та післявоєнного відновлення.

4. Методи та матеріали

Для дослідження даної тематики використовувалися загальнонаукові методи, а саме аналіз і синтез – для виявлення сутності енергетичної безпеки, структури її складових та ролі публічного управління; індукція і дедукція – для формування висновків щодо тенденцій реформування на основі конкретних фактів та теоретичних узагальнень; системний підхід – як базова методологія дослідження енергетичної безпеки в її взаємозв'язку з економічною, екологічною та політичною безпекою. Спеціальні методи, зокрема, інституційний аналіз – для оцінки ефективності діяльності органів влади, регуляторних структур та взаємодії з енергетичними компаніями. Емпіричні методи - статистичний аналіз – для дослідження динаміки імпортозалежності; контент-аналіз стратегічних документів – для оцінки державних і міжнародних програм у сфері енергетичної безпеки. Прогностичні та моделюючі методи - сценарний аналіз – для розробки можливих траєкторій розвитку енергетичної безпеки за умов різних геополітичних і економічних сценаріїв.

Результатом дослідження стало створення механізму покращення системи державного управління в енергетичній сфері. Цей механізм побудовано на основі інтеграції цифрових технологій, використання відновлюваних джерел енергії та впровадження цифрового менеджменту. Його особливістю є узгодження дій між державними органами, бізнесом і паливно-енергетичним сектором задля підвищення стабільності функціонування енергетичної системи України під час війни і на етапі поствоєнного відновлення. Завдяки цьому механізму можливим стає оперативне реагування на кризові ситуації, підвищення ефективності управління паливно-енергетичним комплексом, інтеграція сучасних технологій та забезпечення більш узгодженої взаємодії всіх зацікавлених сторін для посилення національної енергетичної безпеки.

5. Результати та обговорення

Стійкість паливно-енергетичного сектору стає тим самим фундаментом, на якому тримаються і фінансова стабільність, і добробут населення. Синхронізація зусиль державних інституцій, бізнесу та громадянського сектору дозволяє сформувати цілісну систему енергетичної стійкості. На практиці це означає, що модернізація мережі, розвиток «зеленої» генерації та впровадження цифрових технологій повинні працювати в єдиному політичному та економічному контексті. Тільки тоді енергетична безпека перестає бути декларацією і стає реальною запорукою стабільності країни.

Водночас інтеграція цифрових систем управління стає не менш важливою за фізичне відновлення об'єктів. Використання алгоритмів прогнозування та технологій «розумних мереж» дає змогу зменшити втрати енергії і забезпечити більш гнучке балансування попиту та

пропозиції. На практиці це означає, що українська енергосистема поступово переходить від моделі «реактивного» відновлення до проактивної трансформації, де акцент робиться не лише на ремонті зруйнованого, а й на створенні якісно нової архітектури енергетичної безпеки.

У випадку України ефективність енергетичної стратегії безпосередньо визначає стійкість національної безпеки. Тут важливими стають не декларації, а конкретні заходи: модернізація генеруючих потужностей, впровадження систем «розумних мереж», диверсифікація джерел постачання. За офіційними оцінками, лише використання цифрових платформ управління дозволило знизити втрати електроенергії в мережах на 8–10% протягом 2021–2023 років [4, с.62].

Можна помітити, що енергетична безпека перетворюється на дзеркало державної політики в цілому: вона виявляє здатність влади інтегрувати інновації, налагоджувати міжсекторну координацію та формувати довіру суспільства. У низці випадків спостерігається й зворотний ефект – неефективність урядових рішень призводить до дестабілізації енергетичної сфери, а це одразу б'є по економіці та рівню життя громадян. Тому майбутнє української енергетики напряду залежить від якості державного управління, яке має поєднувати стратегічне бачення з практичною дієвістю.

Державна політика визначає стратегічні пріоритети розвитку економіки, соціальної сфери та обороноздатності країни, створюючи правове та інституційне середовище для функціонування паливно-енергетичного комплексу. Енергетична політика конкретизує ці пріоритети у сфері енергетики, формує механізми регулювання виробництва, транспортування та споживання енергоресурсів, а також забезпечує інтеграцію відновлюваних джерел енергії та цифрових технологій. У табл.1. відображено взаємозв'язок державної політики, енергетичної політики та енергетичної безпеки України.

Таблиця 1. Взаємозв'язок державної політики, енергетичної політики та енергетичної безпеки України

Компонент	Основна функція	Вплив на енергетичну безпеку
Державна політика	Визначає стратегічні пріоритети розвитку економіки, соціальної сфери та оборони	Формує інституційну та правову основу для стабільної роботи паливно-енергетичного комплексу.
Енергетична політика	Формує механізми регулювання виробництва, транспортування та споживання енергоресурсів	Інтеграція відновлюваних джерел енергії та стабільність енергопостачання
Енергетична безпека	Стан стійкості та надійності енергетичної системи	Знижує залежність від імпорту та гарантує стабільне функціонування економіки; зменшує ризики перебоїв,

Джерело: розроблено автором на основі [11, с. 199; 12].

Енергетична стійкість держави формується не окремими рішеннями, а вмінням поєднати загальну політику уряду з галузевими стратегіями. Коли ці два напрями діють узгоджено, країна отримує шанс не лише контролювати власні ресурси, а й будувати прогнозовану модель розвитку. У випадку України така синергія означає зменшення імпортової залежності, яка ще десять років тому перевищувала 60 %, і водночас створення передумов для більш збалансованої енергосистеми [2, с. 362].

У державному управлінні дедалі чіткіше простежується тенденція до переосмислення традиційних підходів і переходу на моделі, що поєднують гнучкість, технологічність і прозорість. Сьогодні ключовим ресурсом стають не стільки фінансові чи кадрові можливості, скільки здатність інтегрувати інновації та цифрові рішення у щоденну практику влади. Якщо ще п'ять років тому електронні сервіси розглядалися радше як допоміжний інструмент, то нині їхня роль є визначальною: за даними Світового банку, у країнах, які активно впроваджують цифрові технології в управлінні, ефективність державних послуг зростає.

Особливого значення набуває модернізація інституційного середовища. Йдеться не лише про зміну організаційних структур, а й про нову логіку взаємодії між гілками влади, бізнесом і громадянами. Оптимізація апарату управління, делегування повноважень на місцевий рівень і створення дієвих механізмів контролю поступово формують систему, здатну не просто реагувати на виклики, а й випереджати їх. У низці наголошується: країни, які здійснили таку інституційну перебудову, демонструють вищу стійкість до кризових явищ і швидше відновлюють економіку після потрясінь.

У галузі енергетики новітні підходи включають інтеграцію відновлюваних джерел енергії,

цифрових систем управління та систем реагування у кризових ситуаціях, що покращує гнучкість паливно-енергетичного комплексу та укріплює національну енергетичну безпеку. Існуючі механізми публічного управління та адміністрування у сфері енергетики України включають централізоване регулювання через Міністерство енергетики та НКРЕКП, державний контроль за видобутком і постачанням енергоресурсів, планування та координацію розвитку паливно-енергетичного комплексу, а також моніторинг енергетичних об'єктів. У табл. 2. представлено основні механізми публічного управління, що впливають на енергетичну безпеку держави.

Таблиця 2. Класичні механізми публічного управління впливу на енергетичну безпеку держави

Механізм публічного управління	Зміст	Вплив на енергетичну безпеку
Законодавче регулювання	Прийняття законів, нормативно-правових актів, стандартів у сфері енергетики	Створює правову основу для стабільного функціонування паливно-енергетичного комплексу
Планування та стратегія	Розробка енергетичних стратегій, програм розвитку ПЕК, прогнозування потреб	Забезпечує довгострокову стійкість та адаптацію енергетичної системи до змін
Фінансово-економічні механізми	Інвестиції, субсидії, тарифна політика, стимулювання енергозбереження	Підвищує ефективність виробництва та споживання енергоресурсів, підтримує інновації
Контроль та нагляд	Моніторинг, аудит, оцінка ризиків, державний нагляд за підприємствами ПЕК	Дозволяє своєчасно виявляти загрози та усувати ризики для енергетичної безпеки
Кризове управління	Системи оперативного реагування на аварії, перебої у постачанні енергоресурсів	Зменшує наслідки надзвичайних ситуацій та підвищує стійкість енергетичної системи
Інноваційні та цифрові механізми	Впровадження цифровізації, smart-технологій, відновлюваних джерел енергії	Забезпечує модернізацію ПЕК, підвищує гнучкість та адаптивність енергетичної системи
Координація та взаємодія	Співпраця державних органів, бізнесу та громадськості у сфері енергетики	Підвищує ефективність управління, забезпечує баланс інтересів і оперативне реагування на кризи

Джерело: розроблено автором на основі [13, с. 13].

Перетворення управлінських механізмів поступово формує зовсім іншу архітектуру державної влади – відкрити до суспільства, здатну швидко адаптуватися й водночас орієнтовану на довгостроковий розвиток. У центрі цієї трансформації опиняється ідея балансу: поєднання прозорості з результативністю, швидкості реакції з продуманим стратегічним плануванням.

У низці випадків можна помітити, що саме здатність системи до гнучкої перебудови визначає, наскільки держава готова витримати зовнішні удари – від економічних криз до воєнних викликів. Реформа адміністративного апарату більше не є питанням політичної моди чи окремих програмних ініціатив. Йдеться про фундаментальний процес, спрямований на створення керованої, але водночас гнучкої системи, що вміє захищати стратегічні інтереси держави й оперативно відповідати на нові загрози. У цьому контексті зміну механізмів управління доцільно розглядати як довгострокову інвестицію у безпеку та конкурентоспроможність країни [12].

Експорт електроенергії являється важливим елементом енергетичної політики України та безпосередньо пов'язаний із гарантуванням національної енергетичної безпеки. В умовах воєнного стану та післявоєнного відновлення можливість країни не лише задовольняти внутрішній попит, а й постачати електроенергію на зовнішні ринки, обумовлена ефективністю механізмів публічного управління, ступенем оцифровування енергетичних систем, інтеграцією відновлюваних джерел енергії та спроможністю у кризовому управлінні.

Експорт електроенергії може стати інструментом диверсифікації доходів енергетичного сектору та зміцнення фінансової стійкості ПЕК, але водночас вимагає гнучких моделей регулювання, адаптивних стратегій розподілу ресурсів і забезпечення надійності внутрішніх енергомереж. Тобто успішне управління експортними потоками без шкоди для внутрішньої безпеки енергосистеми є показником ефективності реформованих механізмів публічного управління та стратегічного планування у сфері енергетики [14].

Динаміка погодинних обсягів експорту та імпорту електроенергії у розрізі країн подана на рис. 1–2.

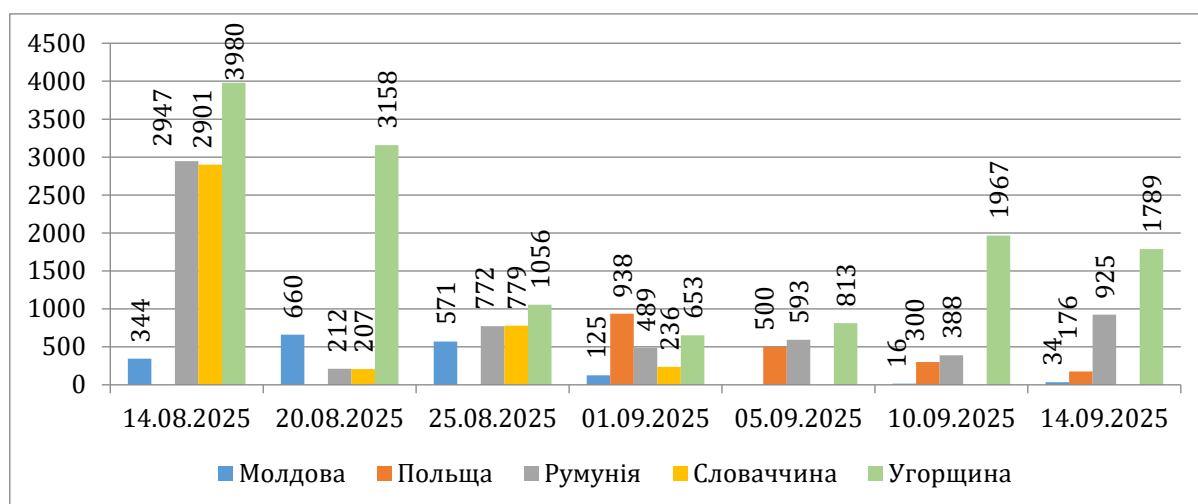

Рис. 1. Динаміка імпорту електроенергії за 14.08.2025-14.09.2025 рр., МВт·год.

Джерело: розроблено автором на основі [15].

Російське вторгнення спричинило зниження споживання електроенергії понад 30 % у порівнянні з 2021 р. До синхронізації з ENTSO-E ОЕС України здебільшого вивозила власну електроенергію з названого «Бурштинського острова» [16]. Загальні пікові обсяги сягали 540 тис. МВт·год. у окремі місяці, проте після підключення до європейської мережі та повномасштабного вторгнення, потужності експорту значно скоротилися через труднощі з власним балансом і політику ENTSO-E щодо поступового відкриття дозволених для комерційних обмінів потужностей міждержавних ліній.

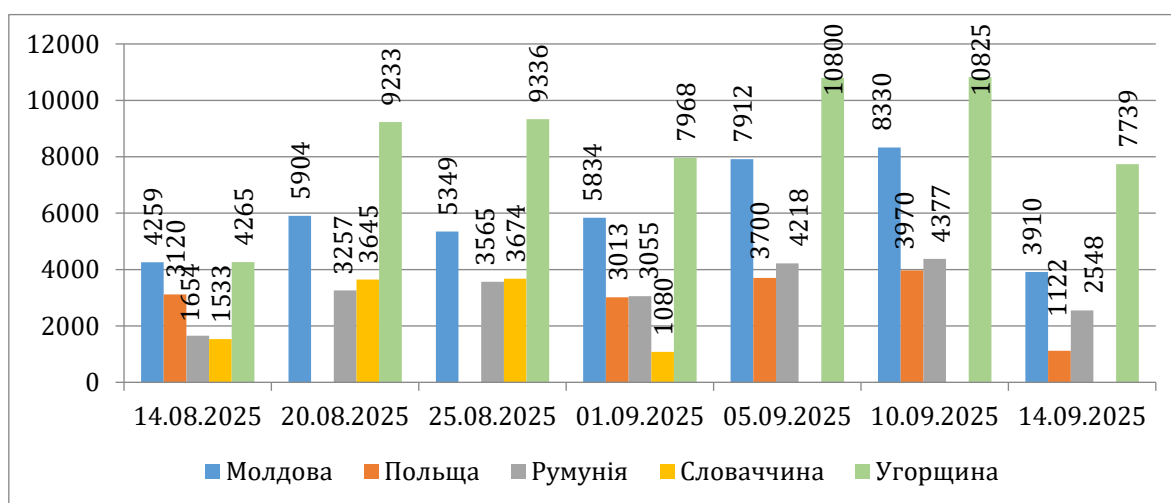

Рис. 2. Динаміка експорту електроенергії за 14.08.2025-14.09.2025 рр., МВт·год.

Джерело: розроблено автором на основі [15].

Встановлено, що забезпечення енергетичної безпеки України потребує комплексної модернізації та трансформації механізмів публічного управління, які мають враховувати сучасні виклики воєнного стану, глобальні енергетичні кризи та процеси післявоєнного відновлення. Запропоновані механізми – цифровізація управління, інтеграція відновлюваних джерел енергії, диверсифікація постачання, розвиток кризового управління та інституційні зміни – створюють гнучку та прозору систему, здатну оперативно реагувати на загрози та підвищувати ефективність функціонування паливно-енергетичного комплексу.

Особливу роль у цьому процесі відіграє взаємодія між державними органами, бізнесом і громадськістю. Ефективна координація цих секторів не просто оптимізує адміністрування, а й забезпечує баланс інтересів усіх зацікавлених сторін, що передбачає спільне планування інвестиційних проектів, розвитку інфраструктури та впровадженні інноваційних технологій: наприклад, у низці регіонів України завдяки такій моделі з 2020 по 2024 рік кількість проектів «зеленої» енергетики, реалізованих за участю місцевих громад і приватного сектору, зросла на 37 % [15].

Сучасні моделі управління дозволяють узгодити два ключові завдання – підтримку надійності внутрішніх поставок і максимізацію експортного потенціалу. На практиці це проявляється в оптимізації режимів роботи підстанцій, інтеграції цифрових систем моніторингу та прогнозування, що підвищує ефективність використання потужностей на 20–25 %, за оцінками експертів Енергетичного інституту України.

У низці випадків можна помітити, що такий підхід прямо впливає на національну безпеку: країна стає менш вразливою до зовнішніх енергетичних шоків, а стабільність внутрішнього ринку дозволяє будувати довгострокові фінансові та інвестиційні стратегії. Саме поєднання прозорого регулювання та модернізованих управлінських схем робить експорт електроенергії не лише джерелом доходу, а й засобом зміцнення державної стійкості.

Сучасна трансформація енергетичного сектору України відбувається на перетині технологічних інновацій, стратегічного управління та диверсифікації ресурсів. Комплексне оновлення управлінських підходів, активна інтеграція цифрових систем та впровадження відновлюваних джерел енергії створюють основу для надійної, гнучкої та незалежної енергосистеми. Поступово формується цілісна екосистема, де сучасні моделі управління поєднуються з практиками енергозбереження, а ефективне використання альтернативних джерел компенсує руйнівний вплив війни та глобальних криз.

З огляду на ці фактори, можна помітити, що сучасна енергетична криза в Україні не обмежується лише технічними проблемами. Вона має комплексний характер, впливаючи на промисловість, транспорт і соціальну сферу, а також посилюючи економічну та технологічну вразливість країни. У стратегіях відновлення особлива увага має приділятися не лише відновленню інфраструктури, а й підвищенню стійкості системи до зовнішніх і внутрішніх загроз.

Не можна залишати поза увагою і соціальний вимір проблеми. Перебої в електропостачанні, відключення опалення або дефіцит пального загрожують не лише комфорту населення, а й функціонуванню лікарень, навчальних закладів та інших об'єктів критичної інфраструктури. За даними Національної комісії з енергетики, у низці регіонів у 2024 році понад 15% домогосподарств відчували перебої в енергопостачанні щонайменше тричі на місяць [4, с.62].

У сучасних умовах основною пріоритетною задачею для України стає формування адаптивних механізмів державного управління, здатних швидко реагувати на кризові ситуації. Йдеться не лише про технічне забезпечення безперервного постачання енергоресурсів, а й про системну стійкість усієї енергетичної інфраструктури перед впливом воєнних дій. На практиці це означає створення динамічних процедур, які дозволяють оперативно перерозподіляти ресурси, мінімізувати технологічні збої та запобігати аварійним ситуаціям у промисловості й соціальній сфері.

Огляд існуючих підходів до управління енергетичною сферою України виявляє їхні серйозні обмеження. Хоча чинні механізми забезпечують базове регулювання та контроль, вони не здатні гарантувати ефективну координацію між державними структурами та підприємствами паливно-енергетичного комплексу. На практиці це проявляється в несвоєчасному обміні даними, розриві між планами державних органів і фактичними потребами виробників та операторів мереж.

Країни, які інтегрують цифрові рішення та інноваційні моделі управління, підвищують ефективність роботи енергетичних систем на 25–30% протягом перших трьох років модернізації. У контексті України це означає, що лише через системну інтеграцію технологій, прозорі процедури та чітку взаємодію між держорганами і промисловими операторами можна знизити ризики аварій, забезпечити стабільність постачання та підвищити стійкість енергетичної мережі в умовах воєнного та економічного тиску.

Аналіз чинних механізмів публічного управління та адміністрування у сфері енергетики України виявляє низку суттєвих недоліків, що обмежують їхню ефективність та здатність забезпечувати національну енергетичну безпеку (табл. 3).

Міжнародний досвід переконує, що енергетична безпека неможлива без сучасних механізмів державного управління, які не існують ізольовано, а активно інтегруються в національну політику та стратегічні пріоритети. У провідних країнах Європейського Союзу та Північної Америки застосовуються багатовекторні підходи: законодавчі рамки поєднуються з фінансово-економічними стимулами, цифровізацією енергетичних мереж і системним розвитком відновлюваних джерел.

Таблиця 3. Недоліки існуючих механізмів публічного управління та адміністрування у сфері енергетики

Недоліки механізму	Зміст	Вплив на енергетичну безпеку
Низька координація між органами та ПЕК	Відсутність інтеграції дій різних суб'єктів, дублювання функцій	Знижує оперативність управління, уповільнює реагування на кризові ситуації
Недостатня інтеграція цифрових технологій	Обмежене використання платформ для моніторингу, прогнозування та управління енергоресурсами	Зменшує швидкість та точність прийняття управлінських рішень
Непрозорість процесів прийняття рішень	Відсутність ефективного контролю та відкритості діяльності органів	Створює ризики неефективного використання ресурсів та корупційних проявів
Відсутність адаптивності до кризових умов	Механізми не здатні швидко реагувати на перебої, аварії, руйнування інфраструктури	Підвищує вразливість енергетичної системи під час воєнного та кризового часу
Обмежена стратегічна та прогнозна орієнтація	Планування не враховує довгострокові ризики та розвиток відновлюваних джерел енергії	Ускладнює забезпечення стійкого та ефективного розвитку паливно-енергетичного комплексу

Джерело: розроблено автором на основі [17, с. 150; 18, с. 404; 19, с. 176].

Таким чином, міжнародні практики демонструють: енергетична стабільність досягається не через ізольовані рішення, а через комплексну синергію законодавства, економічних стимулів, технологій і розвитку «зеленої» енергетики, що формує довгострокову надійність та ефективність сектору.

Приклади таких країн, як Німеччина, Франція, США та Японія, засвідчують ефективність комплексного підходу, який охоплює стратегічне планування, цифрове перетворення енергетичного сектору, інтеграцію відновлюваних джерел енергії та законодавче управління. Ці практики можна адаптувати до українських реалій із врахуванням особливостей воєнного й післявоєнного періоду, що дозволить значно підвищити рівень національної енергетичної безпеки країни. (табл. 4).

Таблиця 4. Міжнародний досвід забезпечення енергетичної безпеки через публічне управління

Країна	Механізми публічного управління	Вплив на енергетичну безпеку
Німеччина	Законодавче регулювання, державні агентства з енергетики, стратегічне планування	Забезпечує стабільність енергопостачання, інтеграцію відновлюваних джерел та цифровізацію сектору
Франція	Енергетичні агентства, державні інвестиції, кризове управління	Мінімізує ризики перебоїв, підвищує ефективність енергетичного сектору та готовність до криз
США	Федеральні регулятори, програми енергетичної безпеки, цифрові платформи	Підвищує стійкість системи, забезпечує оперативне реагування на надзвичайні ситуації
Японія	Державні стратегії енергетичної безпеки, інтеграція відновлюваних джерел	Забезпечує енергетичну незалежність, знижує залежність від імпорту та підвищує гнучкість системи
Швеція	Координація між державою та приватним сектором, інноваційні технології	Підвищує ефективність управління, інтегрує зелену енергетику та цифрові інструменти

Джерело: розроблено автором на основі [20, с. 425; 21, с. 39].

Світовий досвід демонструє, що енергетична безпека країни не може забезпечуватися лише ізольованими заходами – вона потребує комплексного, системного підходу до державного управління.

Трансформація державного управління в енергетичній сфері України потребує фундаментального переосмислення підходів і впровадження інноваційних рішень. На практиці це проявляється у здатності ефективно перерозподіляти енергоресурси, прогнозувати навантаження на мережі та інтегрувати відновлювані джерела енергії без значних технологічних або фінансових втрат.

Реформування публічного управління у сфері енергетики України базується на основних принципах, що гарантують ефективність, прозорість та адаптивність управлінських механізмів. До основних принципів належать (рис. 3).

Запровадження сучасних принципів управління здатне перетворити систему публічного регулювання енергетики на прозору, ефективну та адаптивну структуру, яка забезпечує стабільність і розвиток паливно-енергетичного комплексу, а водночас зміцнює національну

енергетичну безпеку. На тлі воєнних загроз та очікуваного післяконфліктного відновлення Україна стикається з критичною потребою радикально переосмислити підходи до державного управління енергетичним сектором.

Рис. 3. Принципи реформування публічного управління у сфері енергетики

Джерело: розроблено автором на основі [22, с. 216; 23, с. 78].

На тлі воєнних загроз, глобальних коливань енергоринку та завдань післявоєнного відновлення країна стикається з необхідністю формувати систему управління, здатну забезпечити безперервне функціонування енергомереж і оперативно реагувати на надзвичайні ситуації. За даними Міжнародного енергетичного агентства, інтеграція цифрових платформ у енергетичний сектор у провідних країнах протягом 2020–2024 років дозволила підвищити надійність постачання електроенергії на 18–22%, скоротивши одночасно час реагування на аварійні ситуації майже вдвічі.

Можна помітити, що перехід до сучасних моделей управління формує не просто ефективну систему контролю, а створює фундамент для довгострокової стійкості енергетичного сектору, зменшуючи імпорتنу залежність і зміцнюючи національну енергетичну безпеку.

Ситуація в українській енергетиці дедалі більше загострюється через критичну залежність від імпорتنних ресурсів, поступове зношування інфраструктури та зростання ризиків кібератак і руйнування стратегічних об'єктів. На практиці це проявляється не лише у потребі оновлення технологічного обладнання, але й у гострій необхідності трансформації управлінських підходів, що визначають здатність системи швидко реагувати на зовнішні й внутрішні виклики [18, с. 404].

Централізована модель управління енергетичним сектором виявляє значні обмеження

через власну негнучкість і повільну реакцію на надзвичайні ситуації. На практиці це проявляється у затримках при відновленні постачань та нездатності своєчасно адаптуватися до змінних умов ринку і безпекових викликів. Вирішення цієї проблеми передбачає формування нових управлінських стратегій, які поєднуюватимуть прозорість, інтегрованість і інноваційність, забезпечуючи швидку адаптацію до непередбачуваних обставин.

Таким чином, дослідження питань модернізації та трансформації механізмів публічного управління в енергетичній сфері є важливим як у теоретичному, так і в практичному вимірі. Воно дозволить виробити інструменти, здатні гарантувати енергетичну незалежність та безпеку України, а також забезпечити її стійкий розвиток у довгостроковій перспективі (табл. 5).

Таблиця 5. Порівняльна характеристика традиційних та новітніх механізмів управління у сфері енергетичної безпеки України

Критерій	Традиційні механізми управління	Нові механізми управління
Підхід до управління	Централізований, адміністративно-командний	Децентралізований, цифрово-аналітичний, стратегічно орієнтований
Реагування на кризи	Повільне, бюрократизоване	Адаптивно-кризове, з алгоритмами швидкого відновлення ПЕК
Технологічна база	Застарілі енергомережі, низький рівень цифровізації	Смарт-мережі, big data, штучний інтелект, системи зберігання енергії
Взаємодія учасників	Обмежена роль бізнесу та громадськості	Інтеграційно-координаційна модель: держава + бізнес + міжнародні партнери + громадськість
Джерела енергії	Переважно викопне паливо, імпортна залежність	Відновлювані джерела, енергоефективні технології, воднева енергетика
Прозорість та контроль	Недостатня підзвітність, корупційні ризики	Прозоро-регуляторний механізм: цифрові реєстри, відкритий моніторинг виконання політики
Результат для безпеки	Уразливість до криз, низька стійкість	Стійкість, гнучкість і готовність до воєнних та післявоєнних викликів

Джерело: розроблено автором на основі [24].

Перехід України від традиційних адміністративних підходів до більш гнучких і інноваційних моделей управління стає критичною умовою зміцнення енергетичної безпеки. У сучасних умовах, коли країна стикається з масштабними викликами воєнного часу, ефективність паливно-енергетичного комплексу вже не визначається лише фізичною наявністю ресурсів або централізованим контролем. Набагато важливішим стає здатність швидко адаптуватися до змін, інтегрувати передові технології та відкривати управлінські процеси для прозорої взаємодії з міжнародними партнерами.

Такий підхід створює фундамент для нового типу енергетичної безпеки, де ефективність і стійкість залежать не лише від ресурсного потенціалу, а й від здатності системи оперативно трансформуватися під тиском зовнішніх і внутрішніх викликів. Він демонструє, що успіх у забезпеченні надійності енергопостачання в Україні неможливий без інтеграції технологічних інновацій, міжнародного досвіду та прозорого управлінського підходу.

Тому необхідним є формування інноваційних механізмів, що поєднують стратегічність, технологічність та адаптивність (рис. 4).

Сучасні підходи до управління енергетичним сектором України поступово виходять за межі класичних методів, поєднуючи технологічні інновації, організаційні моделі та регуляторні рамки в єдину систему. Така інтеграція створює не просто реактивний механізм протидії наслідкам воєнних руйнувань, а відкриває можливість сформулювати принципово нову стратегію енергетичної безпеки.

Впровадження цих механізмів сприяє наближенню українського енергетичного сектору до європейських стандартів управління та інтеграції в глобальні енергетичні мережі. На практиці це проявляється у здатності адаптуватися до зовнішніх викликів, оперативно реагувати на коливання цін і забезпечувати стабільність постачання для критично важливих об'єктів.

У перспективі інтегровані механізми формують основу для стійкого розвитку енергетики, здатної витримувати як воєнні потрясіння, так і глобальні виклики, пов'язані зі зміною клімату та ринковими коливаннями. Для України це означає не просто подолання поточних кризових явищ, а створення стійкої, прозорої та технологічно підготовленої системи енергетичної безпеки, здатної відповідати стандартам ЄС і вимогам глобальної енергетичної спільноти.

Рис. 4. Механізми управління для забезпечення енергетичної безпеки України

Джерело: розроблено автором на основі [22, с. 216; 25, с. 184].

Забезпечення енергетичної безпеки України в умовах воєнних викликів і подальшого післявоєнного відновлення неможливе без оновлення управлінських інструментів. Нові механізми включають інструменти, моделі що дозволить створити стійку та ефективну модель функціонування паливно-енергетичного комплексу (ПЕК) (табл.6).

Таблиця 6. Інструменти та моделі механізму управління паливно-енергетичним комплексом

Інструменти та моделі	Зміст	Характеристика	Вплив на енергетичну безпеку
Система оперативного моніторингу та прогнозування енергетичних ризиків	Використання цифрових платформ, big data та ШІ для аналізу даних у режимі реального часу	Виявлення загроз, моделювання сценаріїв криз, превентивне управління ризиками	Підвищення здатності держави швидко реагувати на загрози та мінімізація їхніх наслідків
Механізми інтеграції відновлюваних джерел енергії та диверсифікації постачання	Розвиток ВДЕ, зменшення залежності від імпорту викопних ресурсів, розширення міжнародної співпраці	Впровадження смарт-мереж, стимулювання енергоефективності, залучення інвестицій у ВДЕ	Формування стійкої, екологічно орієнтованої та енергетично незалежної моделі ПЕК
Гнучкі моделі регулювання та державного адміністрування ПЕК	Перехід від жорсткої централізованої моделі до адаптивних форм управління	Використання державно-приватного партнерства, прозорих процедур контролю та підзвітності	Підвищення ефективності ресурсів, посилення довіри бізнесу та суспільства до політики
Інструменти кризового управління та поствоєнного відновлення	Створення механізмів швидкого відновлення енергетичних об'єктів і залучення міжнародної допомоги.	Розробка програм швидкого реагування, координація держави, партнерів і бізнесу	Реконструкція інфраструктури, інтеграція до європейського простору.

Джерело: розроблено автором на основі [26; 27; 28, с. 76; 29, с. 60].

Новітні механізми публічного управління у сфері енергетики виступають основним інструментом зміцнення національної безпеки в умовах військових викликів і майбутнього відбудови. Їхня сутність полягає у переході від виснажливих адміністративно-бюрократичних практик до сучасних, адаптивних та технологічно орієнтованих моделей, які можуть забезпечити швидку реакцію та стратегічну витривалість паливно-енергетичного комплексу.

Одним із центральних напрямків є цифровізація управління, яка дає змогу створити прозорі системи моніторингу та прогнозування, впровадити «розумні мережі» (smart grids), цифрові платформи для координації між державою, бізнесом і громадянами. Це гарантує оперативність прийняття рішень і знижує ризики корупції та неефективності.

Ключовим елементом є кризове управління, що передбачає створення спеціальних координаційних центрів, здатних діяти у режимі реального часу під час воєнних загроз, аварій або кібератак. Такий підхід дозволяє мінімізувати наслідки руйнування енергетичної інфраструктури і швидко відновлювати її працездатність.

Не менш стратегічним напрямом є інтеграція відновлюваних джерел енергії та диверсифікація постачання, що знижує залежність від імпортованих ресурсів, підвищує гнучкість енергосистеми та відповідає курсу на євроінтеграцію. Стимулювання розвитку локальних енергетичних рішень на рівні регіонів посилює децентралізацію та забезпечує додаткові гарантії енергетичної безпеки (табл. 7).

Таблиця 7. Формування нової архітектури публічного управління енергетичною безпекою України

Механізми	Цілі	Основні інструменти	Очікувані результати
Цифровізація управління	Підвищення прозорості та швидкості рішень. Оптимізація моніторингу та прогнозування ризиків	Smart Grids (розумні мережі). Цифрові платформи управління. Автоматизовані системи збору даних	Зменшення корупційних ризиків. Оперативне реагування на виклики. Підвищення ефективності управління
Кризове управління	Гарантування стійкості системи в умовах воєнних і техногенних загроз. Оперативне відновлення енергопостачання.	Національні та регіональні надзвичайні центри. Системи раннього сповіщення. Резервні енергетичні ресурси.	Скорочення збитків від криз. Швидке реагування на знищення інфраструктури. Зростання стабільності ПЕК.
Інтеграція відновлюваних джерел енергії (ВДЕ)	Диверсифікація постачання. Зменшення залежності від імпорту. Екологічна безпека	Сонячні, вітрові, біоенергетичні проекти. Державні програми стимулювання ВДЕ. Локальні енергетичні кластери	Зміцнення енергетичної незалежності. Збільшення частки ВДЕ у балансі. Підвищення гнучкості та децентралізації
Диверсифікація постачання енергоносіїв	Зменшення ризиків залежності від одного постачальника. Розширення стратегічних партнерств	Нові контракти з альтернативними постачальниками. Інфраструктурні проекти для LNG та інтерконекторів. Розвиток внутрішнього видобутку	Гарантована безперебійність постачання. Зниження вразливості до шантажу. Стабілізація внутрішнього ринку енергоресурсів

Джерело: авторська розробка.

Пропоновані кроки включають набір дій, спрямованих на збільшення ефективності публічного управління та забезпечення енергетичної безпеки України. По-перше, цифрове управління, яке передбачає встановлення систем оперативного моніторингу, інтелектуальних енергомереж та автоматизованих систем для збору та аналізу даних у режимі реального часу. По-друге, посилення антикризового управління шляхом створення національних і регіональних кризових центрів, впровадження алгоритмів швидкого реагування та організації навчальних тренінгів для персоналу енергетичних підприємств.

По-третє, кроки містять інтеграцію відновлюваних джерел енергії та диверсифікацію постачання, що гарантує зниження залежності від імпорту, поширення локальних енергетичних кластерів та приваблення міжнародних інвестицій. По-четверте, інституційну трансформацію державних органів, яка передбачає реформу НКРЕКП, оптимізацію структури Міністерства енергетики та розширення повноважень регіональних управлінських органів.

Запровадження цих заходів дозволяє створити злагоджену та гнучку систему управління

енергетикою, здатну ефективно реагувати на виклики воєнного часу, підтримувати стабільне функціонування паливно-енергетичного комплексу та забезпечувати довгострокову енергетичну безпеку держави.

Таким чином, комбінація цифрових технологій, кризового управління та відновлюваної енергетики створює нову архітектуру публічного управління, яка може гарантувати енергетичну безпеку України у воєнних і післявоєнних реаліях, забезпечуючи її стійкість, незалежність і стратегічний розвиток.

Сучасні виклики у сфері енергетичної безпеки України вимагають інституційних змін, орієнтованих на підвищення ефективності державного управління. Існуюча структура органів влади у сфері енергетики зазвичай має дублювання функцій, низький рівень координації та скромні можливості для впровадження інноваційних рішень. Це утруднює формування цілісної державної політики та зменшує результативність реалізації реформ [25, с.184].

Ключовим завданням є перетворення державних органів у напрямку збільшення прозорості, еластичності та адаптивності. Мова йде про оновлення Міністерства енергетики, посилення незалежності та аналітичного потенціалу Національної комісії, яка здійснює державне регулювання у сферах енергетики та комунальних послуг (НКРЕКП), а також створення спеціалізованих кризових центрів при уряді для координації дій у надзвичайних ситуаціях.

Важливою складовою інституційної трансформації є децентралізація управлінських функцій, що дозволить регіонам відігравати активнішу роль у розвитку місцевих енергетичних систем. Запровадження державно-приватного партнерства, інтеграція України у європейський енергетичний простір та залучення міжнародних інституцій також виступають пріоритетними напрямками (табл. 8).

Таблиця 8. Нові інституційні підходи у сфері енергетики України

Аспекти	Традиційна (стара) модель	Нова (трансформаційна) модель
Організація управління	Централізована, з дублюванням функцій між різними органами	Оптимізована структура з чітким розподілом повноважень і координаційними центрами
Роль Міністерства енергетики	Переважаю адміністративний контроль і регуляція	Аналітичний центр стратегічного планування, ініціатор реформ та інтеграції з ЄС
НКРЕКП	Обмежена незалежність, вплив політичних рішень	Незалежний, посилений регулятор із високим рівнем прозорості й підзвітності
Координація дій у кризах	Реакція повільна, відсутність окремих структур	Створення кризових центрів для оперативного управління та реагування на загрози
Регіональний рівень	Слабка децентралізація, залежність від центру	Розширення повноважень місцевих органів у сфері енергетики, розвиток локальних систем
Взаємодія з бізнесом і міжнародними партнерами	Фрагментарна співпраця	Моделі державно-приватного партнерства, залучення інвестицій і міжнародної допомоги
Принципи діяльності	Бюрократичність, закритість процесів	Прозорість, цифровізація, публічний моніторинг і підзвітність

Джерело: розроблено автором на основі [30, с. 119; 31, с. 28].

Перехід від старої моделі управління, побудованої на централізації та адміністративному контролі, до нової – орієнтованої на стратегічний підхід, незалежність регулятора, децентралізацію та міжнародну інтеграцію – є ключовим кроком у посиленні енергетичної безпеки України.

У ситуації воєнного стану та післявоєнного відновлення питання інституційної трансформації у галузі енергетики набуває особливого значення. Енергетична безпека безпосередньо зумовлена здатністю держави сформувати ефективну систему управління, яка не лише реагує на кризові виклики, а й забезпечує стратегічний розвиток сектору. Сучасні загрози – руйнування інфраструктури, залежність від іноземних постачальників, зростання енергетичних ризиків – потребують модернізації та оновлення існуючих механізмів.

Таким чином, етапи інституційної трансформації у сфері енергетики становлять цілісний процес: від діагностики й усунення слабких місць до формування нової управлінської культури, зорієнтованої на інновації, гнучкість і відкритість. Це дозволяє вибудувати сучасну модель публічного управління, яка забезпечить енергетичну безпеку України як у кризових, так і в мирних умовах (рис. 5).

Рис. 5. Етапи інституційної трансформації у сфері енергетики

Джерело: авторська розробка.

Інституційна трансформація у сфері енергетики повинна відбуватися поетапно – від аналізу та оптимізації існуючої системи до децентралізації, взаємодії з ЄС і формування нової керівної культури. Це дозволить побудувати сучасну, адаптивну та результативну систему публічного управління, здатну забезпечити енергетичну безпеку України в умовах військового та поствоєнного розвитку. Таким чином, інституційні зміни повинні формувати нову архітектуру державного управління у сфері енергетики – більш відкриту, технологічну та спроможну до ефективного узгодження у військовий і поствоєнний періоди. Це створить умови для підвищення стійкості паливно-енергетичного комплексу, зменшення залежності від імпорту та зміцнення енергетичної безпеки як складової національної безпеки України.

Запровадження сучасних механізмів публічного управління у сфері енергетики вимагає комплексного підходу, що включає цифровізацію процесів, посилення кризового менеджменту, інтеграцію відновлюваних джерел енергії та диверсифікацію постачання. Основним завданням стає створення єдиної цифрової платформи для моніторингу й прогнозування енергетичних ризиків, яка буде інтегрована з національними системами безпеки. Другою ключовою складовою є зміцнення механізмів кризового управління. Третій пріоритет передбачає інтеграцію відновлюваних джерел енергії та диверсифікацію каналів постачання. Для цього слід спростити порядок підключення об'єктів ВДЕ до загальної мережі, запровадити стимули через державні програми підтримки локальних енергетичних кластерів, а також залучати міжнародне фінансування для розвитку вітрових, сонячних і біоенергетичних проєктів. Розбудова інфраструктури LNG-терміналів, міжсистемних інтерконекторів та розвиток внутрішнього видобутку енергоносіїв сприятимуть зменшенню залежності від імпорتنих джерел і посиленню стійкості енергосистеми [27].

Важливим аспектом залишається реформування інституційного середовища. Реформування НКРЕКП має забезпечити незалежність регуляторного органу, тоді як оптимізація структури Міністерства енергетики дозволить зосередитися на стратегічному плануванні й аналітичних функціях. Розширення повноважень місцевих органів управління

сприятиме більш ефективному управлінню регіональними енергетичними системами та розвитку локальних ініціатив.

Загалом, реалізація зазначених заходів у державній політиці й енергетичному секторі має базуватися на принципах цифровізації, гнучкості, прозорості та диверсифікації ресурсів. Такий підхід забезпечить Україні енергетичну безпеку, допоможе зміцнити стійкість паливно-енергетичного комплексу та гарантувати стабільні постачання енергоносіїв як у період воєнних викликів, так і в процесі повоєнного відновлення.

6. Висновки

Встановлено, що гарантування енергетичної безпеки України в сучасних умовах потребує комплексного оновлення та трансформації механізмів публічного управління. Проведений аналіз свідчить, що традиційні адміністративні підходи виявляються недостатньо гнучкими й неспроможними оперативно реагувати на військові загрози, глобальні енергетичні кризи та виклики, пов'язані з післявоєнним відновленням. Ефективність енергетичної політики значно зростає при впровадженні модернізованих управлінських механізмів, серед яких цифровізація, інтеграція відновлюваних джерел енергії, диверсифікація постачання ресурсів та посилення інструментів кризового менеджменту.

Інституційні зміни, зокрема реорганізація державних органів у сфері енергетики, децентралізація управлінських повноважень, зміцнення автономії та прозорості регуляторних органів сприяють створенню необхідних умов для стабільного функціонування паливно-енергетичного комплексу. Реалізація реформованих підходів дає змогу посилити стійкість енергосистеми, досягти стратегічної диверсифікації джерел енергії та забезпечити національну безпеку.

У ході дослідження запропоновано низку механізмів публічного управління, здатних забезпечити енергетичну безпеку України в сучасних умовах. Серед них виділяються: система оперативного моніторингу та прогнозування енергетичних ризиків, яка дозволяє виявляти загрози та моделювати кризові сценарії; механізми інтеграції відновлюваних джерел енергії та диверсифікації постачання, що підвищують стійкість енергосистеми та знижують залежність від імпорту; гнучкі моделі регулювання та державного адміністрування ПЕК, що забезпечують прозорість, ефективність і адаптивність управління; а також інструменти кризового управління та поствоєнного відновлення, які дозволяють швидко реагувати на надзвичайні ситуації та відновлювати енергетичну інфраструктуру.

Всебічна модернізація управлінських механізмів разом із впровадженням новітніх технологій і адаптацією міжнародного досвіду стає фундаментом для досягнення довгострокової енергетичної стабільності та незалежності України. Запропоновані рішення враховують інтеграцію інноваційних технологій, використання цифрових платформ і міжнародних практик, формуючи уніфіковану систему управління, яка здатна гарантовано забезпечувати енергетичну безпеку у періоди воєнного й післявоєнного відновлення.

Заплановані заходи включають цифровізацію управлінських процесів, посилення кризового менеджменту, розвиток відновлюваної енергетики, диверсифікацію джерел постачання та структурну модернізацію державних інституцій. Усі ці кроки спрямовані на підвищення ефективності публічного управління й на досягнення енергетичної стабільності країни.

Подальші дослідження мають сфокусуватися на оцінці ефективності впроваджених механізмів публічного управління, покращенні цифрових платформ моніторингу, розробці адаптивних моделей кризового управління та активній інтеграції відновлюваних джерел енергії. Усі ці процеси повинні відповідати реаліям воєнного часу й викликам періоду післявоєнної відбудови України.

References

1. Fedorenko, S. V. (2024). Kontseptualni zasady reformuvannya systemy derzhavnoho nahliadu (kontroliu) u haluzi elektroenerhetyky [Conceptual principles of reforming the system of state supervision (control) in the electric power industry]. *Problemy suchasnykh transformatsii. Seriya: pravo, publichne upravlinnia ta administruvannia*, (11). <https://doi.org/10.54929/2786-5746-2024-11-01-14> (in Ukrainian).
2. Koval, Ya. (2025). Derzhavne upravlinnia enerhetychnoiu sferoiu v umovakh hibrydnoi viiny: stratehichni pidkhody ta instrument [State management of the energy sector in the context of hybrid warfare: strategic

- approaches and tools]. *Tavriyskiy naukovyi visnyk. Seriya: Ekonomika*, (24), 362–372. <https://doi.org/10.32782/2708-0366/2025.24.40> (in Ukrainian).
3. Sytnyk, H. P. (2022). Derzhavne upravlinnia enerhetychnoiu bezpekoiu Ukrainy v umovakh hibrydnoi viiny [State Management of Energy Security of Ukraine in the Conditions of Hybrid War]. *Efektivnist derzhavnoho upravlinnia*, 3(67), 45–53. <https://doi.org/10.32702/2306-6814.2023.17.96> (in Ukrainian).
4. Tulchynska, S. O., Solosich, O. S., & Sinaiko, M. D. (2025). Zabezpechennia enerhetychnoi bezpeky Ukrainy v umovakh voiennoho stanu [Ensuring Ukraine's energy security under martial law]. *Ahrosvit*. (8), 62–68. <https://doi.org/10.32702/2306-6792.2025.8.62> (in Ukrainian).
5. Filyppova, S.V. Malin, O.L. (2017). Derzhavno-pryvatne partnerstvo v sferi enerhoefektyvnosti yak dvyhun konkurentnoho rozvytku [Public-private partnership in the field of energy efficiency as an engine of competitive development]. *Ekonomika: realii chasu – Economics: realities of the times*, 5(33), 5–9. <https://doi.org/10.5281/zenodo.3759391> (in Ukrainian).
6. Soroka, L., Riabchenko, O., Zamryha, A., & Korotun, O. (2019). State policy in the field of energy efficiency. *Naukovyi Visnyk Natsionalnoho Hirnychoho Universytetu – Scientific Bulletin of the National Mining University*, (4), 141–146. <https://doi.org/10.29202/nvngu/2019-4/17>
7. Szreder, J., & Kyselov, I. (2025). Impact of the investment mechanism of public governance on the security level of energy systems. *Global Scientific Trends: Economics and Public Administration*, (3), 37–50. <https://gst-journal.net.ua/index.php/gst/article/view/54>
8. Gernego, Iu., Liakhova, O., & Dyba, M. (2022). Crisis management in the energy sector in conditions of increasing epidemiological risks. *Polityka energetyczna*, 25(2), 25–44. <https://doi.org/10.33223/epj/150002>
9. Arginbayeva, G. (2017). Public administration system of energy security: An analysis and new opportunities. *Revista Espacios*, 38(48). <http://www.revistaespacios.com/a17v38n48/a17v38n48p02.pdf>
10. Vine, E., Hamrin, J., Eyre, N., Crossley, D., Maloney, M., & Watt, G. (2003). Public policy analysis of energy efficiency and load management in changing electricity businesses. *Energy Policy*, 31(5), 405–430. [https://doi.org/10.1016/S0301-4215\(02\)00071-X](https://doi.org/10.1016/S0301-4215(02)00071-X)
11. Pokataiev, P. S., Kondrashyn, D. S. (2024). Osnovni aspekty derzhavnoi polityky shchodo zabezpechennia enerhetychnoi bezpeky Ukrainy [Main aspects of state policy on ensuring Ukraine's energy security]. *Pravo ta derzhavne upravlinnia*, (4), 199–205. <https://doi.org/10.32782/pdu.2024.4.26> (in Ukrainian).
12. Kovalenko, Ye., & Havrylenko, O. (2023). Efektyvnist derzhavnoi enerhetychnoi polityky Ukrainy: natsionalnyi ta mizhnarodnyi vymir [The effectiveness of the state energy policy of Ukraine: national and international dimensions]. *Ekonomika ta suspilstvo – Economy and Society*, (53). <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2023-53-21> (in Ukrainian).
13. Cukhodolia, O. M. (2019). Zakonodavche zabezpechennia ta mekhanizmy upravlinnia u sferi enerhetychnoi bezpeky Ukrainy [Legislative support and management mechanisms in the field of energy security of Ukraine]. *Stratehichni priorytety*, (2), 13–26. http://nbuv.gov.ua/UJRN/spa_2019_2_4 (in Ukrainian).
14. Zatonatska, T. H., & Ivanytskyi, M. V. (2024). Enerhetychnyi sektor Ukrainy: suchasnyi stan ta podalshi perspektyvy [Energy sector of Ukraine: current state and future prospects]. *Efektivna ekonomika*, (4). <http://doi.org/10.32702/2307-2105.2024.4.26> (in Ukrainian).
15. Energy Map. (2025). *Import ta eksport elektroenerhii pohodynno* [Hourly electricity import and export]. <https://map.ua-energy.org/uk/datasets/56df70b0-6bc1-4c7d-a82f-284cf723438d> (in Ukrainian).
16. Energy Security Project. (2023). *How did Ukraine synchronize with the EU's power system, and why is it important for the country's energy security?* <https://energysecurityua.org/ua/novyny/yak-ukraina-synkronizuvalasja-z-enerhosystemoiu-yes-i-chomu-tse-vazhlyvo-dlia-enerhetychnoi-bezpeky-derzhavy/>
17. Budanov, M. P. (2024). Upravlinnia ryzykamy v systemi orhanizatsiino-ekonomichnoho zabezpechennia enerhetychnoi bezpeky pidpriemstv [Risk management in the system of organizational and economic support of energy security of enterprises]. *Ekonomichnyi visnyk Dniprovskoi politekhniki – Economic Bulletin of the Dnipro Polytechnic Institute*, (3), 150–160. <https://doi.org/10.33271/ebdut/87.150> (in Ukrainian).
18. Horal, L. (2024). Stratehichni aspekty upravlinnia enerhetychnoiu bezpekoiu promyslovykh pidpriemstv v umovakh minlyvosti zovnishnoho seredovyscha [Strategic aspects of energy security management of industrial enterprises in conditions of environmental variability]. *Herald of Khmelnytskyi National University. Economic Sciences*, 334(5), 404–411. <https://doi.org/10.31891/2307-5740-2024-334-61> (in Ukrainian).
19. Nehliad, A. V. (2025). Suchasni pidkhody do upravlinnia pidpriemstvamy enerhetychnoho sektoru: vyklyky ta perspektyvy rozvytku [Modern approaches to managing energy sector enterprises: challenges and development prospects]. *Ekonomika i upravlinnia – Economics and Management*, (1), 176–182. <https://doi.org/10.32782/2312-7872.1.2025.25> (in Ukrainian).
20. Shpatakova, O., Zhuravel, M., & Slobodian, N. (2024). Ekolohichna enerhetyka yak stratehichniy napriamok zabezpechennia enerhetychnoi bezpeky [Ecological energy as a strategic direction for ensuring energy

- security]. *Herald of Khmelnytskyi National University. Economic Sciences*, 328(2), 425–433. <https://doi.org/10.31891/2307-5740-2024-328-63> (in Ukrainian).
21. Palamarchuk, D. M., & Palamarchuk, N. O. (2021). Analiz enerhetychnoi polityky krain uchashytsya mizhnarodnoho enerhetychnoho ahentstva [Analysis of energy policy of the member countries of the International Energy Agency]. *Investytsii: praktyka ta dosvid*, (16), 39–45. <https://doi.org/10.32702/2306-6814.2021.16.39> (in Ukrainian).
22. Kyselov, Ye. V. (2024). Perspektyvy rozvytku mekhanizmiv publichnoho upravlinnia zabezpechennia enerhetychnoi bezpeky [Prospects for the development of public management mechanisms for ensuring energy security]. *Investytsii: praktyka ta dosvid*, (2), 216–218. <https://www.nayka.com.ua/index.php/investplan/article/view/2826/2862> (in Ukrainian).
23. Pylypenko, L., & Matsyk, R. (2024). Sutnist, завдання і прyncипы publichnoho upravlinnia u sferi enerhetychnoho zabezpechennia terytorialnykh hromad [The essence, tasks and principles of public management in the field of energy supply of territorial communities]. *Rozvytok mista – City Development*, 2(02), 78–86. <https://doi.org/10.32782/city-development.2024.2-10> (in Ukrainian).
24. Nikolayenko, O., & Ushakov, F. (2025). Implementation of the National Energy and Climate Plan by 2030. *BDO Ukraine*. <https://www.bdo.ua/en-gb/insights-1/information-materials/2025/implementation-of-the-national-energy-and-climate-plan-by-2030>
25. Buhaziiianus, S. (2024). Derzhavne upravlinnia ta mekhanizmy zabezpechennia enerhetychnoi bezpeky Ukrainy [State management and mechanisms for ensuring energy security in Ukraine]. *Teoretychni ta prykladni pytannia derzhavotvorennia – Theoretical and Applied Issues of State Formation*, (31), 184–187. <http://taais.oridu.odessa.ua/article/view/308615/306094> (in Ukrainian).
26. RPC “Radyi”. (2025). *Energy Safety: How New Technologies Reduce Accident Risks*. <https://radyi.com/en/blog/energy-safety-how-new-technologies-reduce-accident-risks/>
27. Nehliad, I. V. (2025). Stratehichne partnerstvo v enerhetychnomu sektori: tendentsii rozvytku ta perspektyvy [Strategic partnership in the energy sector: development trends and prospects]. *Ekonomika ta suspilstvo – Economy and Society*, (72). <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2025-72-53> (in Ukrainian).
28. Shchurov, I.V. (2022). Novi hlobalni vyklyky ta problemy enerhetychnoi bezpeky v Ukraini [New global challenges and energy security problems in Ukraine]. *Ekonomichniy prostir – Economic Space*, (180), 76–81. <https://doi.org/10.32782/2224-6282/180-12> (in Ukrainian).
29. Saliuk-Kravchenko O. O. (2023). Instrumentarii mekhanizmiv publichnoho upravlinnia u zabezpechenni enerhetychnoi bezpeky krainy v umovakh suchasnykh vyklykiv [Toolkit of public administration mechanisms in ensuring the country’s energy security in the face of modern challenges]. *Publichne uriaduvannia – Public Governance*, 4(37), 60–68. [https://doi.org/10.32689/2617-2224-2023-4\(37\)-8](https://doi.org/10.32689/2617-2224-2023-4(37)-8) (in Ukrainian).
30. Sukhodolia, O. M. (Ed.). (2023). *Enerhetychna bezpeka Ukrainy: perspektyvna model upravlinnia ryzykamy* [Energy security of Ukraine: A promising risk management model]. Kyiv: NISS Center for Security Studies. <https://doi.org/10.53679/NISS-book.2023.01> (in Ukrainian).
31. Treshchov, M. (2024). Modernizatsiia enerhetychnoho sektoru yak priorytetnyi napriam povoiennoho vidnovlennia Ukrainy [Modernization of the energy sector as a priority direction of Ukraine’s post-war recovery]. *Naukovyi visnyk: Derzhavne upravlinnia – Scientific Bulletin: Public Administration*, 1(15), 28–45. [https://doi.org/10.33269/2618-0065-2024-1\(15\)-28-45](https://doi.org/10.33269/2618-0065-2024-1(15)-28-45) (in Ukrainian).